

Hvilke krav gjelder ved bruk av plantevernmidler?

I løpet av 2021 kommer Mattilsynet på tilsyn hos anleggsgartnere og greenkeepere. Her finner du en oversikt over noen av de viktigste kravene i det norske plantevernmiddelregelverket som du til enhver tid må følge hvis du benytter plantevernmidler. Dette er en god anledning til å sjekke ut at du håndterer plantevernmidler på en lovlig og trygg måte. Du finner mer informasjon på [Mattilsynets nettsider](#).

Av Marit Lilleby Kvarme, Mattilsynet

Har du gyldig autorisasjon for å kjøpe og bruke plantevernmidler?

Alle som skal kjøpe eller bruke plantevernmidler må være autorisert. Det er ikke tillatt at du blander sprøytevæsken og deretter overlater sprøyten til en person uten autorisasjon – verken for sprøyting på egen hånd eller under oppsyn. Autorisasjonen må fornyes hvert 10. år. Det er du selv som er ansvarlig for å påse at autorisasjonsperioden ikke er utløpt. Landbruksavdelingen hos Statsforvalteren i fylkene (tidligere Fylkesmannen) har oversikt over kurstilbudet i sitt område. Det finnes også et nettbasert kurs hos Mattilsynet for de som skal fornye godkjenningen sin. Alle som skal kjøpe eller bruke plantevernmidler må være autorisert. Det er ikke tillatt at du blander

Integrert plantevern og krav til journalføring

Integrert plantevern (IPV) er kort sagt å ta i bruk alle teknikker og metoder som lar seg forene for å holde mengden skadegjørere under det nivået som gir økonomisk skade. Som bruker av yrkespreparater skal du sette deg inn i og anvende de [åtte prinsippene](#) for integrert plantevern. Her er kjemisk plantevern bare ett av mange tiltak for å redusere bestanden av en skadegjørere, enten det dreier seg om skadedyr, sjukdom eller ugras.

Det er krav om at du fører journal hvor det fremgår hvilke vurderinger du har gjort i forhold til integrert plantevern. Videre skal du notere hvilke prinsipper du har anvendt og en begrunnelse for valgene som er tatt. Journalføringen kan skje på pc/nettbrett, i notatbok eller tilsvarende. Norsk Landbruksrådgiving har utarbeidet en [mal for journal](#) for integrert plantevern som også kan benyttes ved sprøyting i grøntanlegg.

Illustrasjon: NIBIO

Les mer om integrert plantevern i IPV-veilederne om utplantingsplanter og vegetasjon langs vei og jernbane som finnes på [NIBIO sine nettsider](#).

Vern av vannmiljø og krav til journalføring

For å hindre forurensning av vannforekomster i nærheten av der du sprøyter er det krav om at du gjennomfører tiltak og fører journal over disse. Eksempler på slike tiltak kan være:

- Å velge plantevernmidler som ikke er klassifisert som farlige for vannmiljøer.

- Å bruke utstyr som gjør at plantevernmidlet havner der det skal virke, f.eks. ved hjelp av [avdriftsreducerende utstyr](#), å bruke håndholdt utstyr på deler av arealet eller å stenge deler av sprøyta slik at ikke omkringliggende arealer behandles.
- Å ha buffersoner som er større en tre meter til vannforekomster, f.eks. til bekker/grøfter og til små og store dammer i parker eller golfanlegg.
- Å begrense bruken av plantevernmidler i områder der de lett kan forsvinne ned i jorda (dreneres gjennom porøst dekke) eller renne av (f.eks. langs veier, jernbaner) mot vannforekomster eller kloakksystem.

For å redusere risikoen for forurensning av vannforekomster er det forbudt å sprøyte plantevernmidler fra bakken nærmere vannet enn tre meter fra overflatevann. Dette er en generell regel som gjelder alle plantevernmidler. For plantevernmidler som i tillegg er spesielt giftige for livet i vann, er sikkerhetssonen til vann spesifisert på etiketten. Denne sikkerhetssonen skal du alltid overholde.

Plantevernmidler skal være godkjente

Alle plantevernmidler skal være godkjent av Mattilsynet før de kan brukes i Norge. Det er ikke tillatt å importere plantevernmidler til bruk i egen virksomhet. Plantevernmidler er godkjent med de forutsetninger som er oppført på etiketten, både når det gjelder i hvilke kulturer de er godkjent å bruke, tidspunkt for behandling, antall behandlinger, avstandskrav til vann, bruk av verneutstyr m.v. Etiketten skal alltid være skrevet på norsk og det er påbudt å følge den. Du kan med andre ord ikke bruke preparater godkjent i korn ved sprøyting i et grøntanlegg, med mindre de også er godkjent for det formålet. Du kan heller ikke ta med deg plantevernmidler hjem fra ferie i utlandet eller bestille plantevernmidler fra utenlandske nettbutikker. Oversikt over godkjente plantevernmidler finnes på [Mattilsynets nettsider](#).

Lekearealer og privathager

Det er ikke tillatt å sprøyte på barns lekearealer, heller ikke med hobbypreparater. Hva som regnes som barns lekeareal vil kunne variere, men som en tommelfingerregel gjelder dette arealer som er tilrettelagt med for eksempel lekestativ/sandkasse. Dette gjelder både når lekeapparatene finnes i barnehager og skoler, men også i borettslagets fellesområder eller i en kommunal park/grøntområde. Utover dette må «barns lekearealer» vurderes i hvert enkelt tilfelle i forhold til hvor man erfaringsmessig vet at barn leker. Dersom for eksempel prydbuskene i borettslaget utgjør barnas trehytte skal det ikke sprøytes der.

Selv om du har autorisasjonsbevis er det ikke tillatt å bruke yrkespreparater i egen eller andres hage. Dersom det er behov for å bruke plantevernmidler i en hage, som ikke er barns lekeareal, kan du kun benytte [hobbypreparater](#). Det gjelder uavhengig av om det er gressplen, prydbusker, frukttrær eller noe annet som skal sprøytes. Om arealet derimot er en anleggsplass på sprøytetidspunktet er det tillatt å sprøyte selv om området skal bli til en hage i fremtiden.

Hvilke plantevernmidler kan benyttes?

Spredning av plantevernmidler med farebetegnelsen «Giftig» eller «Meget giftig», plantevernmidler merket som «Akutt giftig», og plantevernmidler merket med «Kronisk helsefare» sammen med varselordet «Fare», er forbudt på beplantninger som grenser mot offentlige veier eller private hager. Dette gjelder uavhengig av tid på døgnet det sprøytes og antall personer som oppholder seg på området. Se bilde med eksempel på faremerking.

FARE
 Kan være etsende for metaller.
 Førlig ved svelging.
 Giftig ved innånding.
 Kan forårsake iritasjon av luftveiene.
 Forårsaker organskader ved langvarig eller gjentatt eksponering.
 Inneholder dikvat-dibromid. Kan gi en allergisk reaksjon.
 Meget giftig, med langtidsvirkning, for liv i vann.
 Må ikke brukes nærmere vannforende grøfter, bekker, dammer eller større vannforekomster enn 30 meter.
 Giftig for insekter.
 Unngå innånding av aerosoler.
VED INNÅNDING: Flytt personen til frisk luft og sørg for at vedkommende har en stilling som letter åndedrettet.
 Søk legehjelp ved ubehag.
 Oppbevares på et godt ventilert sted. Hold beholderen tett lukket.
 Oppbevares innelåst.
 Oppbevares utilgjengelig for barn.
 Bruk egnet verneutstyr (se forsiktighetsregler).
 Uskadeliggjør tomemballasjen (se avfallshåndtering).

UN 1760
 CORROSIVE LIQUID, N.O.S.
 (DILUT DIFORMIDE)

Dersom farepiktogrammet kronisk helsefare er kombinert med varselordet ADVARSEL er preparatet ikke omfattet av forbudet.

ADVARSEL
 Kan utløse en allergisk hudreaksjon.
 Mistenkes for å kunne forårsake kreft.
 Meget giftig, med langtidsvirkning, for liv i vann.
 Må ikke brukes nærmere vannforende grøfter, bekker, dammer eller større vannforekomster enn 20 meter.
 Unngå innånding av aerosoler.
 Tilsoite arbeidsklær må ikke fjernes fra arbeidsplassen.
VED HUDKONTAKT: Vask med mye vann. Ved hudirritasjon eller utslett: Søk legehjelp.
 Oppbevares innelåst.
 Oppbevares utilgjengelig for barn.
 Bruk verneutstyr (se forsiktighetsregler).
 Uskadeliggjør tomemballasjen (se avfallshåndtering).

Krav til kunngjøring og merking ved bruk av plantevernmidler

Hvis du sprøyter på arealer som er åpne for allmenn ferdsel, har du plikt til å informere offentligheten om dette, og du skal sørge for følgende:

- Areal som er behandlet med plantevernmidler skal merkes med plakater i samsvar med [Mattilsynets mal](#). Det samme gjelder veier eller stier som fører inn i arealet. Plakatene skal stå i minimum syv dager fra sprøytetidspunktet, og fjernes senest tre uker etter avsluttet spredning, med mindre det angis en annen frist på plantevernmiddelets etikett.
- Ved spredning av plantevernmidler langs offentlig vei skal sprøytekjøretøyet merkes med «Sprøytearbeid pågår».

- De som har spesielle interesser i eller inntil sprøytefeltet skal underrettes om spredningen god tid før sprøytingen utføres.

Funksjonstesting og egenkontroll av spredeutstyr

Yrkesmessig bruk av plantevernmidler skal skje med spredeutstyr som er funksjonstestet. Det er krav om at du tester spredeutstyret minst hvert femte år dersom bomlengden på sprøyta er under tre meter og minst hvert tredje år dersom bomlengden er over tre meter. I tillegg bør du også gjennomføre en egenkontroll av spredeutstyret i forkant av hver sesong for å kontrollere at dyser, pakninger osv. ikke har blitt ødelagt i løpet av vinteren. Ryggbåret og håndholdt spredeutstyr er unntatt fra kravet om funksjonstest, men har i stedet krav om egentest. På [Mattilsynets nettside](#) finner du skjemaer du kan benytte for å dokumentere at egenkontrollen er gjennomført.

Krav til sprøytejournal ved bruk av plantevernmidler

I tillegg til journalføring av integrert plantevern og beskyttelse av vannmiljø er det krav om å føre sprøytejournal. Sprøytejournalen skal inneholde opplysninger om navn på plantevernmiddelet som er brukt, tidspunkt for sprøyting, benyttet dose samt hvilket område og hvilken vekst som er behandlet. Sprøytejournalen skal oppbevares i minst tre år. Eksempel på sprøytejournal finnes på [Mattilsynets nettsider](#).

Lagring av plantevernmidler

Husk å oppbevare yrkespreparater i avlåst skap/rom, merket med giftmerke og ordet «GIFT». Oppbevaringsplassen skal være ventilert til friluft hvis det fremkommer på etiketten eller sikkerhetsdatabladet til plantevernmiddelet at dette er et krav og åpne pakninger skal oppbevares i lukket og tett beholder. Det må ikke oppbevares andre ting enn plantevernmidler og eventuelt andre kjemikalier i skapet/rommet.